EEN EERLIJK EN GROEN NOORD-HOLLAND

Verkiezingsprogramma PRO Noord-Holland 2027

Programmacommissie

Tessa van Wijnen
Maud Knook
Tim Wagelaar
Linda Vermaat
Katja van Beem
Paul Laport
Vera van Vuuren
Mohamad Saad
Ophélie Beekmans
Palwasha Hamzad
Kim Denie

Foto: Pim Giel

INHOUD

VOORWOORD	4
ONZE TIEN SPEERPUNTEN	5
BETAALBAAR WONEN VOOR IEDEREEN	7
EERLIJKE ENERGIE VOOR EEN LEEFBAAR KLIMAAT	9
NATUUR, LANDBOUW EN WATER IN BALANS	11
GEZONDE LEEFOMGEVING	18
GOED WERK EN EEN EERLIJKE ECONOMIE	20
BEREIKBAARHEID EN OPENBAAR VERVOER	22
LEVENDIGE CULTUUR, SPORT EN RECREATIE	26
RUIMTE VRAAGT OM KEUZES	30
TRANSPARANT BESTUUR EN DEMOCRATIE	33
INVESTEREN IN DE PROVINCIE	36

VOORWOORD

Beste Noord-Hollanders,

Als ik aan Noord-Holland denk, denk ik aan de wind in je haren terwijl je door de duinen loopt of fietst. Aan bloeiende heide, broedende grutto's en de ruimte om even uit te waaien. Maar bovenal denk ik aan de mensen die onze provincie maken tot wat zij is.

Aan de vrijwilligers van de buurtbus die ervoor zorgen dat mensen elkaar kunnen blijven ontmoeten. Aan de inwoners die samen een energiecoöperatie beginnen en zo hun eigen buurt verduurzamen. Aan iedereen die zich inzet voor de sportclub, de natuur, de buurt of het dorp. Zij belichamen de Noord-Hollandse mentaliteit. Geen eindeloos gepraat, maar de handen uit de mouwen steken en samen iets voor elkaar krijgen.

De afgelopen jaren hebben we al laten zien dat een eerlijker en groener Noord-Holland voor ons allemaal mogelijk is. We hebben geïnvesteerd in onze natuur. We hebben ons hard gemaakt voor betaalbare woningen. We zetten alles op alles om de klimaatcrisis te stoppen. We hebben vervuilers als Tata Steel aangesproken op hun verantwoordelijkheid. En we hebben ons consequent uitgesproken tegen uitsluiting en extreemrechts.

Maar we zijn er nog lang niet. De komende jaren staan we voor grote keuzes. Kiezen we voor de belangen van het grote geld en de dreiging van verdeeldheid? Of kiezen we voor een provincie waar het geluk, de gezondheid en de toekomst van alle Noord-Hollanders vooropstaat?

Met dit programma laten we zien welke keuzes PRO Noord-Holland maakt. Wij kiezen voor een eerlijke en groene toekomst. We staan voor een provincie waar je prettig en betaalbaar kunt wonen, gezond kunt opgroeien en waar de natuur alle ruimte krijgt. Waar de bus gewoon bij jou in de buurt stopt en je kunt rekenen op een goede baan. Waar je kansen niet worden bepaald door je postcode, maar waar iedereen kan rekenen op schone lucht en de vrijheid om jezelf te zijn.

PRO kiest voor jou. Voor onze provincie. Voor onze toekomst.

Dat Noord-Holland, dat maken we samen. Want als we de handen ineenslaan, staan we zoveel sterker. Dat is precies waarom ik geloof in onze samenwerking als nieuwe partij. We bouwen voort op de beweging van mensen die geloven dat het anders kan. Een beweging van mensen die het anders willen, de mensen die zich uitspreken. De mensen die zich inzetten voor hun eigen buurt. Een beweging van mensen zoals jij en ik.

Als ik aan de toekomst van Noord-Holland denk, dan heb ik zin om samen aan de slag te gaan.

Dit programma is onze uitnodiging aan jou om met ons mee te doen.
Om je uit te spreken tegen verdeeldheid én voor onze toekomst.
Om aan de slag te gaan en samen te bouwen aan een
eerlijker en groener Noord-Holland.

Wij kiezen voor ons allemaal. Stem op 17 maart PRO Noord-Holland.
Strijdbare groet,

Anouk Gielen, Lijsttrekker PRO Noord-Holland

ONZE TIEN SPEERPUNTEN

Samen bouwen aan een groener, eerlijker en sterker Noord-Holland

Noord-Holland staat voor grote keuzes en uitdagingen die vragen om een duidelijke en eerlijke koers. Als we kijken naar de toekomst van onze provincie, loopt er één duidelijke rode draad door al onze plannen. De mens, de leefbaarheid en brede welvaart staan onvoorwaardelijk op de eerste plaats. Onze inzet voor de periode 2027-2031 vormt de inhoudelijke vertaling van de visie van PRO Noord-Holland om de provincie eerlijker en groener in te richten. Wij keren ons tegen het marktdenken waarin huizen, energie, natuur en arbeid vooral dienen als verdienmodel. We brengen de publieke regie consequent terug naar waar die hoort en dat doen we door ons te richten op de volgende tien thema's.

1. Betaalbaar wonen voor iedereen

Op het gebied van wonen verzet PRO Noord-Holland zich tegen het gebruik van huizen als winstobject voor beleggers en speculanten. Volkshuisvesting wordt hersteld als een publieke taak waarin wonen een fundamenteel recht is. De provincie pakt daarin een actieve rol en draagt op die wijze zorg voor voldoende betaalbare woningen.

2. Eerlijke energie voor een leefbaar klimaat

In de strijd tegen de klimaatcrisis en code rood voor het stroomnet kiest PRO Noord-Holland voor een versnelde, rechtvaardige energietransitie. Kwetsbare inwoners worden niet op de rekening getrakteerd, maar krijgen hulp via energiebesparing, terwijl de grote vervuilers zelf gaan betalen.

3. Natuur, landbouw en water in balans

Landschap, natuur, landbouw en water worden als één samenhangend systeem behandeld. Natuurherstel krijgt absolute prioriteit en het Natuurnetwerk Nederland wordt voltooid. Via een actieve rol op de grondmarkt stimuleren we de omslag naar natuurinclusieve en biologische landbouw. Schoon water en een gezonde bodem fungeren hierbij als harde ondergrens voor alle plannen.

4. Gezonde leefomgeving

Een gezonde leefomgeving is immers geen luxe, maar een basisrecht. De gezondheid van inwoners weegt altijd zwaarder dan industriële winst. Dit vraagt om strenge normen voor schone lucht, een harde aanpak van vervuilers zoals Tata Steel, een beperking van vluchten op Schiphol en een verplichte rapportage over de effecten op de gezondheid van ons als burgers.

5. Goed werk en een eerlijke economie

De economie en onze leefwereld behoren de mens te dienen in plaats van andersom. PRO Noord-Holland streeft naar een eerlijke economie die zekerheid en goede banen biedt zonder uitputting van natuurlijke hulpbronnen.

6. Bereikbaarheid en openbaar vervoer

Mobiliteit en goed openbaar vervoer vormen een basisrecht om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Door vervoersarmoede actief te bestrijden, garanderen we dat iedereen zich op een schone, veilige en betaalbare manier kan verplaatsen.

7. Levendige cultuur, sport en recreatie

Tegelijkertijd investeert de provincie in een levendige samenleving door cultuur, sport en toegankelijke recreatiegebieden te stimuleren. Deze voorzieningen zijn onmisbaar voor ontspanning, ontmoeting en sociale verbinding, en versterken de gezondheid en het welzijn van alle inwoners.

8. Ruimte vraagt om keuzes

Omdat de ruimte in onze provincie uiterst schaars is, zullen we scherpe keuzes moeten maken waarin we de mens centraal stellen. Niet alles kan overal. Daarom krijgen betaalbare woningen, natuurherstel en volksgezondheid prioriteit boven grootschalige datacenters of distributiedozen.

9. Transparant bestuur en democratie

Ons ambitieuze omgevingsbeleid vraagt om een overheid die betrouwbaar, toegankelijk en aanspreekbaar is. Door sterke burgerparticipatie, verankerde digitale veiligheid, privacy en gelijke kansen borgen we het vertrouwen in de democratie.

10. Investeren in de provincie

Al onze ambities worden gefinancierd vanuit een solide, verantwoorde financiële basis waarin publiek geld zorgvuldig wordt ingezet om te blijven investeren in brede welvaart en een groener, eerlijker en sterker Noord-Holland.

BETAALBAAR WONEN VOOR IEDEREEN

Een huis is meer dan een dak boven je hoofd. Het is de basis voor een goed en fijn leven, een plek om tot rust te komen, een gezin te stichten en oud te worden. Of je nu net start op de woningmarkt, samen een gezin wilt beginnen, of juist wilt genieten van je oude dag, voor veel Noord-Hollanders is die zekerheid verder weg dan ooit. En dat verandert niet vanzelf. Huizen worden steeds vaker gebruikt als verdienmodel door beleggers, huisjesmelkers en speculanten, in plaats van als een plek om te wonen. Het kabinetsbeleid van de afgelopen jaren heeft daarbij vrij spel gegeven aan de markt en de ongelijkheid in Nederland vergroot. Er zijn te weinig woningen en de prijzen zijn te hoog. Dat is oneerlijk.

PRO Noord-Holland accepteert dat niet langer. Wij vinden dat de provincie zich actiever moet bemoeien met de woningmarkt, om ervoor te zorgen dat er genoeg betaalbare en passende woningen zijn voor alle Noord-Hollanders. Daarom herstellen we de Nederlandse traditie van volkshuisvesting als publieke taak in ere. Wonen is geen markt om winst op te maken, maar een basisrecht dat we samen organiseren. Want van een huis moet je niet rijk willen worden, maar gelukkig.

Volkshuisvesting als uitgangspunt

- Zoveel mogelijk betaalbaar bouwen, minimaal 40% sociale huur in nieuwbouwwijken en minstens 30% middenhuur. Bij gemeenten die nu minder dan 30% sociale huur hebben, stuurt de provincie erop aan om in 2030 het streefpercentage van 30% te halen.
- Actualiseren van de regionale programma's voor volkshuisvesting samen met gemeenten en daarin afspraken maken met verhuurders over maximale huren, ook in het middensegment.
- Starten van een isolatie-offensief waarmee we de meest tochtige huizen verduurzamen, met behulp van een subsidieregeling die samen met gemeenten wordt ontwikkeld. Aftrappen doen we daarbij op de plekken waar de energiearmoede het grootst is.

Regie op snel en eerlijk bouwen

- Realiseren van minimaal 191.000 nieuwe woningen tot 2030, waarbij we de benodigde planologische en financiële middelen inzetten.
- Versnellen van procedures door gemeenten ondersteunen met expertise en capaciteit tegen vertraging en bouwen aan een 'vergunningenwasstraat' waarmee gemeenten snel langs alle vergunnende instanties kunnen.
- Helpen van woningbouwcorporaties die kampen met financiële tekorten, om zo veel mogelijk betaalbare woningen te bouwen en te verduurzamen.
- Nemen van de regie en actief opkopen van grond voor de woningbouwopgave, met hetzelfde instrumentarium als bij ander actief grondbeleid in nauwe samenwerking met gemeenten (zie hoofdstuk 3).

Wonen voor iedereen

- Geven van gerichte aandacht in volkshuisvestingsprogramma's aan starters, ouderen, mensen met een beperking (denk daarbij aan rolstoelwoningen) en groepen die nu weinig aandacht krijgen, zoals alleenstaande ouders, jongeren uit de jeugdzorg en vrouwen in een onveilige thuissituatie.
- Uitbannen van dak- en thuisloosheid, onder andere via de woonakkoorden, waarin we een taakstelling per gemeente stellen en aandacht hebben voor ‘economisch daklozen’ (mensen met een baan zonder recht op hulp die toch dakloos zijn).
- Makkelijker maken voor gemeenten om woningen toe te wijzen aan mensen die binding hebben met de stad of het dorp.
- Bieden van meer ruimte aan innovatieve woonvormen, zoals tiny houses, flexwoningen, erfdelen en woningdelen.
- Zorgen voor een veilig thuis voor vluchtelingen en statushouders middels snelle doorstroom van statushouders uit de AZC's naar een woning of doorstroomlocatie (zie hoofdstuk 9 voor de eerlijke spreiding van opvang over gemeenten).

Iedereen verdient een woning van kwaliteit

- Zoeken van creatieve oplossingen (OV op maat, mobiele zorg, samenwerkingsscholen, bezorgdiensten) voor voorzieningen in buitenstedelijke gebieden en benutten van inbreidingslocaties en woningsplitsing in dorpen.
- Uitdagen van ontwikkelaars om maximale kwaliteit te leveren, zoals duurzaamheid en groen bij bouwprojecten, in overleg met gemeenten.
- Realiseren van alle nieuwbouw circulair en natuurinclusief door het registreren van grondstoffen in een materialenpaspoort en het inrichten van opslagplaatsen voor hergebruik van bouwmaterialen bij sloop.
- ·Zorgen via de omgevingsverordening dat elke nieuwe woning op wandelafstand van openbaar groen ligt en versterken van groene verbindingen tussen stad en natuur.
- Invoeren van een subsidieregeling samen met gemeenten voor herbestemming van leegstaande gebouwen om deze te kunnen herbestemmen naar woningen. Iets dat vaak sneller en duurzamer is dan slopen en nieuwbouw (zie hoofdstuk 8 over de aanpak van verouderde bedrijventerreinen).
- Onderzoeken of recreatiewoningen kunnen bijdragen aan het oplossen van de woningbehoefte, maar gemeenten houden het laatste woord over bestemmingswijziging naar permanente bewoning.
- Bouwen van woningen inbreidend rondom bestaande OV-knooppunten en voorzieningen, voor landschapsbehoud, meer draagvlak en minder extra verkeer (zie hoofdstuk 6).

EERLIJKE ENERGIE VOOR EEN LEEFBAAR KLIMAAT

Noord-Holland staat op code rood. De hitte van afgelopen zomer, de droogte en een vastlopend stroomnet. Het klimaat verandert en dat merken inwoners nu al en niet pas over tien jaar. We moeten alles op alles zetten om de klimaatcrisis te stoppen. Toch komt de rekening daarvan nog vaak terecht bij wie het al moeilijk heeft, terwijl grote vervuilers buiten schot blijven. Daar leggen wij ons niet bij neer.

PRO kiest voor een energietransitie die sneller gaat en eerlijker wordt verdeeld, waarbij de provincie steviger de regie pakt. Elke stap die we zetten om CO_2 te besparen en duurzaam op te wekken, is een stap richting een leefbaarder klimaat. Maar we beginnen bij besparing, met name voor wie het hardst geraakt wordt, zoals huurders, lage inkomens, sportclubs en bibliotheken. Daarnaast voeren wij strenger toezicht uit op het energiebesparings-akkoord voor bedrijven. En de energie die we wél opwekken, is van de mensen die ermee leven, waarbij lokaal eigendom de norm wordt en niet de uitzondering. De energietransitie is de kans voor een sociale omslag met energie dichtbij en betaalbaar. En de vervuiler betaalt, niet de samenleving.

Klimaatrechtvaardigheid

- Actief bestrijden van energiearmoede. Dit doen we onder andere door gemeenten te stimuleren en te ondersteunen bij het aanstellen van energiecoaches. Ook zetten we in op kennisdeling tussen gemeenten.
- Inrichten van een provinciaal klimaatfonds voor buurthuizen, sportverenigingen en maatschappelijke voorzieningen.
- Ondersteunen van gemeenten bij het begeleiden en stimuleren van huurders en mensen met lage inkomens bij het aanvragen van subsidie.

Lokale energie en zeggenschap

- Inzetten op energie van eigen bodem. We zetten vol in op de ontwikkeling van zon- en windenergie, ook voor na 2030.
- Verplichten van minimaal 75% lokaal eigendom bij energieprojecten, bij voorkeur 100%.
- Structureel ondersteunen van energiecoöperaties en energiegemeenschappen.
- Ontwikkelen van energieprojecten, waarbij onder meer zon- en windenergie wordt opgewekt, samen met omwonenden. Al in de ontwerpfase nemen we energie, natuur, landschap en werkgelegenheid als uitgangspunt mee.

Regie door de provincie

- Behalen van 55% CO_2-reductie in 2030 (t.o.v. 1990).
- Realiseren van een klimaatneutraal Noord-Holland in 2040.
- Zelf de regie nemen in de Regionale Energiestrategie (RES) zodra gemeenten vastlopen, waarbij we heldere kaders stellen en doorzettingsmacht realiseren.
- Klimaatneutraal maken van de eigen organisatie en uitvoering van de provincie in 2030.

Oplossen van netcongestie

- Stimuleren van buurtbatterijen, thuisbatterijen en opslag bij transformatorstations voor energiehubs.
- Actief inzetten op grondposities bij transformatorstations en onderstations.
- Maken van slim laden en bidirectioneel laden tot de norm.
- Inzetten op tegelijkertijd ook structurele verzwaring van het energienet.

Nieuw verdienmodel voor netbeheerders

- Belonen van netbeheerders voor maatschappelijke prestaties (flexibiliteit, opslag, snellere aansluitingen) in plaats van alleen voor 'kabels in de grond'.

Ruimte voor innovatie en proeftuinen

- Investeren in slimme energie, zoals golfenergie, aquathermie, geothermie en slimme netwerken. Daarbij ontwikkelen we ook innovatiehubs.
- Inrichten van provinciale fondsen voor energiebesparing en opslag van elektriciteit en warmte.

Ondersteuning bij vraagstukken als warmte en industrie

- Ondersteunen van warmtebedrijven bij de aanleg van duurzame warmtenetten met lokale warmtebronnen en warmte-opslag.
- Verplichten van CO_2-afvang en -gebruik bij grote uitstoters (AEB, HVC, Energiecentrale Velsen-Noord).

Geen kernenergie

- Afwijzen van kerncentrales en SMR's (kleine modulaire kernreactoren) zonder meer vanwege de hoge kosten, de lange doorlooptijd en de grote risico's.

NATUUR, LANDBOUW EN WATER IN BALANS

Van de duinen tot de veenweiden, van het Wad tot de Wieringermeer, landbouw, natuur en water vormen samen het landschap van Noord-Holland. Met natuur voorop, waarbij landbouw en water in balans zijn, kiest PRO voor een provincie die deze drie als één samenhangend systeem behandelt. Maar te vaak worden natuur, landbouw en water gescheiden benaderd, waarbij natuurherstel er pas achteraf bij komt in plaats van vooraf als uitgangspunt. Concreet betekent dat namelijk dat natuur nu vaak pas gecompenseerd wordt nádat is besloten over bijvoorbeeld nieuwe woningbouw of infrastructuur, in plaats van dat natuurbehoud vanaf het begin meetelt in die keuzes. Waar het Rijk het eerder liet afweten, pakte Noord-Holland de handschoen op. De afgelopen jaren investeerde de provincie fors in natuur, water en duurzame landbouw. Die koers zetten we de komende jaren voort.

NATUUR

Natuur is het fundament waarop de rest van Noord-Holland rust en zeker geen decor. Voor PRO is systeemherstel van onze natuur topprioriteit. Maar aan dat fundament wordt al decennialang stevig geknaagd, waardoor we zichtbaar en meetbaar onze natuur verliezen. Soorten verdwijnen, veenweidegebieden oxideren, waterkwaliteit gaat achteruit en te vaak moet natuur plaatsmaken voor bedrijvigheid en economisch gewin. Dat vinden wij onaanvaardbaar en het vraagt om radicale keuzes. PRO kiest voor een natuurinclusieve samenleving waarin natuur telt om haar eigen waarde.

Onze prioriteiten zijn helder. We maken het Natuurnetwerk Nederland (NNN) af en investeren, samen met gemeenten, in biodiversiteit, ook binnenstedelijk. We dringen stikstofuitstoot terug, stoppen met landbouwgif en herstellen de waterkwaliteit. De provincie pakt op natuur nadrukkelijk zelf de regie over de uitvoering in haar eigen gebieden, ook al bepaalt het Rijk de landelijke stikstofdoelen en het budget.

Aandacht voor biodiversiteit, NNN en landschapsparels

- Zet natuurherstel op één. Voor PRO is syteemherstel van onze natuur topprioriteit. Bij elke keuze die we maken kijken we naar de impact op de natuur. Dat betekent dat nieuwe ontwikkelingen de biodiversiteit en staat van de natuur moeten verbeteren. Het herstellen van de biodiversiteit wordt onderdeel van al ons beleid.
- Oprichten van een biodiversiteitsfonds waar ondernemers en bewoners op aaneensluitende wijze aanspraak op kunnen maken om plannen te bekostigen die de natuurwaarde van een gebied verhogen.
- Kiezen bij het NNN voor kwaliteitswinst door meer biodiversiteit en natuur toevoegen op veel meer plekken, ook in polders, dorpen en binnenstedelijk. Het volledige NNN afronden, met voldoende budget en capaciteit voor vrijwillige aankoop of, waar nodig, onteigening tegen een eerlijke schadeloosstelling.
- Aanwijzen van landschapsparels waar bescherming van natuur voorop staat en verdere bebouwing niet is toegestaan.
- Vastleggen van een bindende groennorm voor minimaal groen in en rond dorpen en steden. Nieuwe ontwikkelingen (inclusief woningbouw) moeten volgens het principe van netto natuurwinst aantoonbaar meer natuur en biodiversiteit opleveren dan er vóór de ontwikkeling was en de provincie moet deze norm, waar nodig, kunnen opleggen aan gemeenten.

- Inzetten op maatregelen die stikstofuitstoot verlagen en CO_2-vastlegging vergroten.
- Geven van een oplopend, structureel budget aan groenblauwe dooradering (heggen, bomen, sloten, bermen) om de doelstellingen te halen. Daarbij pakken we als provincie de regie, met als doel dat minimaal 10% van het landelijk gebied bestaat uit deze groenblauwe elementen en ecologische verbindingszones.
- Verplichten van stevige eisen aan groenblauwe structuren (zoals schaduw en waterberging) bij nieuwe gebiedsontwikkelingen, om hittestress, droogte en wateroverlast te voorkomen. Ook inzetten om nieuwe waterberging waar mogelijk te combineren met natuurontwikkeling.
- Zorgen voor een basiskwaliteit natuur (van insectenvriendelijk maaibeheer tot waterdiervriendelijk slotenbeheer en herstel van heggen), ook buiten natuurgebieden en het NNN. Dit werken we uit samen met gemeenten en waterschappen.
- Inrichten van nieuwe kerngebieden voor weidevogels (waaronder de grutto) met optimaal weidevogelbeheer en een schil van agrarisch natuurbeheer. Boeren die hiervoor zorgdragen, krijgen een langjarig contract, met de provincie (op eigen of gepachte grond) en/of de terreinbeherende organisatie.
- Stellen van strengere vergunningseisen voor bebouwing en nieuwe economische activiteiten aan de Noord-Hollandse Waddenkust, inclusief Texel, vanwege de bijzondere waarden en kwetsbaarheid van het gebied en ons onvoorwaardelijk inzetten voor het behoud van de UNESCO-Werelderfgoedstatus van de Waddenzee.
- Invoeren van een natuurvergunningsplicht voor cruiseschepen en andere commerciële schepen die ze nu nog niet nodig hebben.
- Intensiveren van de uitvoering van de bestaande bossenstrategie, waarbij wie een boom kapt voortaan verplicht zorgt voor volwaardige ecologische compensatie in dezelfde regio en strenge handhaving volgt via verplichte monitoring en een keiharde terugvalregeling, waar dat nu nog vrijblijvend is.
- Inzetten op het voorkomen van bosbranden, onder meer via beheer van brandgevoelige begroeiing en vroege signalering.
- Omarmen van de EU-Natuurherstelverordening met een ambitieuze uitvoering van herstel van ecosystemen op provinciaal niveau.

Ondersteuning groene vrijwilligers

- Substantieel verhogen van het budget voor het programma ‘Betrekken bij Groen’.
- Maken van ruimte voor instandhoudingssubsidies voor lokale initiatieven, zoals het bezoekerscentrum in Schoorl.

Aanpak stikstof en Natura 2000

- Ondersteunen van de noodzakelijke aanpak voor natuurherstel en stikstofreductie, waarbij geborgd systeemherstel van de natuur en geborgde stikstofreductie randvoorwaardelijk zijn voor het weer kunnen verlenen van vergunningen.
- Bieden van extra budget aan terreinbeheerders, indien noodzakelijk, voor natuurherstel-maatregelen.
- Inrichten van brede overgangsgebieden (de 'groene krachtrand') rond Natura 2000-gebieden, met name in de veenweiden en de binnenduinrand, variërend van minimaal 500 meter tot 1000 meter rond de meest kwetsbare gebieden.
- Verminderen van het uitrijden van mest, bevorderen van grondgebonden veeteelt, verlagen van mestgebruiksnormen, verhogen van het waterpeil en voorkomen van verspreiding van bestrijdingsmiddelen binnen de groene krachtrand. Daarbij bieden we boeren in de groene krachtrand subsidie voor afwaardering van hun grondprijs en verpachten we provinciale eigendommen onder gunstige voorwaarden met langjarige beheersubsidies.

- Opstellen van ecosysteemherstelmaatregelen, onder meer gericht op insecten. Het doel is om een forse toename van populaties bestuivers te realiseren en landbouwgif tegen te gaan. Dat een verplicht onderdeel maken van de zonering, gefinancierd vanuit het landelijk beschikbaar gestelde stikstoffonds van €20 miljard.
- Toestaan van mestvergisting alleen wanneer dit plaatsvindt in combinatie met een norm voor grondgebonden veeteelt en verplichten van vergisters om naar industrieterreinen te verhuizen.

Dierenwelzijnsbeleid

- Laten meewegen van dierenwelzijn standaard in het beleid voor natuur, water en landbouw. Dit niet als bijzaak maar als een vast onderdeel.
- Maken van maximale weidegang en grondgebondenheid tot onderdeel van vergunningverlening.
- Signalerende en meldende rol pakken door ervoor te zorgen dat de provincie misstanden, zoals het couperen van varkensstaarten, actief signaleert en meldt aan de NVWA. Ook dierenwelzijn laten meewegen bij vergunningverlening en subsidievoorwaarden voor veehouderijen en er bij het Rijk op aandringen om strenger te handhaven op de dierenwelzijnswetgeving en een grotere pakkans na te streven.
- Hanteren van een sterke voorkeur voor niet-dodelijke alternatieven bij ganzenbeheer, zoals het ontmoedigen van raaigras-monoculturen en het aanwijzen van rustgebieden waar ganzen ongestoord kunnen verblijven. Daarnaast starten we een pilot met het niet afschieten van vossen als indirecte, diervriendelijke ganzenbeheersmaatregel.
- Onderzoeken of schadevergoedingen voor ganzenschade nog uitlegbaar zijn nu Noord-Holland coulanter omgaat met het beheersen van de ganzenpopulatie. In ieder geval verhogen we het eigen risico en onderzoeken we alle mogelijkheden om de kosten voor faunaschade te beperken. Ook voor faunaschade in bredere zin kostendekkende leges voor de aanvragen willen instellen en de subsidiekosten voor het faunafonds beteugelen, in plaats van deze aanvragen volledig te blijven subsidiëren.
- Verwelkomen van de terugkeer van de wolf in Noord-Holland met een constructieve grondhouding. Bij eventueel problematisch gedrag van individuele wolven advies vragen van dierenbeschermingsorganisaties.
- Bestrijden van invasieve exoten zo vroeg mogelijk en zo diervriendelijk als redelijkerwijs kan.
- Stellen van kaders voor sloten- en muskusratbeheer, waarbij dierenwelzijn wordt meewogen. Met de waterschappen overleggen hoe kwetsbare dijken zo versterkt kunnen worden dat muskusratten daar geen schade kunnen aanrichten, zodat bestrijding op termijn minder nodig is.
- Inzetten met volle kracht op het voorkomen van hittestress bij (boerderij)dieren. Maatregelen moeten afdoende zijn, eigenaars mogen niet wegkomen met alleen het betalen van een boete.
- Coördineren van het dierenwelzijnsbeleid tussen gemeenten en laten monitoren door een provinciaal ecoloog welke dieren onder druk staan door klimaatverandering. Wanneer dat nodig is, eisen stellen aan het gemeentelijke beleid.
- Laten meewegen van vissenwelzijn bij de beroepsvisserij en samen met de Waddenvereniging en dierenbeschermingsorganisaties onderzoek subsidiëren naar diervriendelijkere vangstmethoden voor de kustvisserij.
- Inzetten op meer teelt van plantaardige eiwitten voor menselijke consumptie ter vervanging van dierlijke eiwitten (in navolging van de Bean Deal), iets dat goed is voor klimaat én dierenwelzijn. Pleiten ervoor dat Noord-Holland de eerste provincie wordt die de Plant Based Treaty ondertekent.

LANDBOUW

Landbouw is een waardevolle sector voor Noord-Holland, maar de negatieve effecten op natuur en water zorgen voor een verstoorde balans. De discussie wordt vaak gevoerd als landbouw óf natuur, alsof het één het ander uitsluit. Maar boeren beheren het land en vormen juist de sleutel om beide te verenigen. Het huidige marktsysteem beloont echter de productie in plaats van de natuurwaarde en dat moet omgedraaid worden.

Grond is macht en die macht wil PRO terugpakken door een actievere rol te nemen op de grondmarkt. Samen met boeren werken we toe naar een nieuwe vorm van landbouw die natuurinclusief is en op termijn overwegend biologisch. Dat vraagt om een fundamentele verandering. Boeren hebben daarbij recht op duidelijke kaders en langjarige, voorspelbare ondersteuning. Onze aanpak is maatwerk per gebied, waarbij we samen met boeren, bewoners, waterschappen en natuurorganisaties heldere doelen opstellen. Wie verduurzaamt, belonen we; wie omschakelt, ondersteunen we met gerichte fondsen en, waar nodig, grijpen we in met een strategische grondbank en een verbod op landbouwgif in kwetsbare zones.

Natuurinclusief en gebiedsgericht als norm

- Werken buiten de Natura 2000-gebieden en hun bufferzones gebiedsgericht vanuit gewenste resultaten in plaats van verboden. Op gebiedsniveau bepalen we samen met gebiedspartijen welk landgebruik gewenst is, met doelen waar de hele omgeving zich achter kan scharen, denk aan minder stikstof, toekomstperspectief voor boeren en een betere kwaliteit van de natuur.
- Opstellen door gebiedspartijen van een gezamenlijk plan hiervoor, met de provincie in de regiefunctie. Wij bepalen de doelen en wijzen de gebieden aan en laten de precieze gebiedsgrenzen waar mogelijk over aan de gebiedspartijen zelf. Zij krijgen twee tot drie jaar de tijd voor een plan richting 2035, inclusief een gebiedsofferte en de optelsom van alle gebiedsplannen moet, met een veiligheidsmarge, onze doelen halen.
- Maken van grondgebonden, natuurinclusieve landbouw op NIL-niveau 2 (Natuurinclusieve Landbouw, Louis Bolk Instituut) tot de norm. In veenweidegebieden en de binnenduinrand zetten we in op extensieve pluslandbouw. In hoogproductieve kerngebieden, zoals de Wieringermeerpolder, zorgen we voor natuurinclusieve landbouw met ruimte voor nieuwe natuur en bosontwikkeling.
- Brengen van het aandeel biologische of natuurinclusieve landbouw in 2030 op minimaal 15%, aansluitend bij de landelijke norm.
- Stellen van een helder normenkader op (bijvoorbeeld volgens het Louis Bolk Instituut) voor het begrip 'natuurinclusief' en een puntensysteem hiervoor.
- Bevorderen van eerlijke prijzen voor korte ketens en duurzame ondernemers, onder meer via provinciale opdrachtverlening en inkoopbeleid.
- Bevorderen van de verkoop van lokale biologische producten, bijvoorbeeld via ondersteuning van verkooppunten bij OV-knooppunten (naar Frans voorbeeld).
- Verbieden van megastallen in de gehele provincie en uitsluitend ruimte bieden voor de uitbreiding van veehouderij in aangewezen gebieden. In de bestaande veehouderij belonen we grondgebondenheid, een natuurlijke levensduur van landbouwhuisdieren, weidegang en kalf-bij-de-koe via ecosysteemvergoedingen en het koploper-/transitiefonds.

Natuurinclusief boeren lonend maken

- Geven van toegang tot een koploperfonds aan koplopers die al biologisch of natuurinclusief werken.
- Mogelijk maken van een vergoeding voor het gebiedsfonds koplopers op gepachte natuurgrond, ook waar bestaande regelingen zoals ANLb (Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer) dat nu niet toestaan.
- Inzetten van de provincie bij het Rijk voor een structurele verhoging van de SNL-vergoeding (Subsidiestelsel Natuur en Landschap) voor natuurbeheer.
- Afstemmen van vergoedingen voor natuurbeheer en landschapsbeheer op elkaar, in plaats van dat we werken met gescheiden budgetten. Dit zorgt ervoor dat boeren en terreinbeheerders op dezelfde afrekenbare doelen worden beoordeeld en beloond.
- Structureel belonen van boeren voor ecosysteemdiensten en bij het Rijk aandringen op aanpassing van de staatssteunregels die dat nu belemmeren.
- Bedingen van een eerlijk aandeel uit het nieuwe landelijke fonds dat het transitiefonds-budget opvolgt voor omschakelende boeren, aangevuld met een gebiedsfonds voor vastgelopen processen.
- Oprichten van een stimuleringsfonds voor agrarische ondernemers die omschakelen naar grondgebonden natuurinclusieve landbouw of naar de teelt van biobased bouwmaterialen zoals vlas en vezelhennep.

Verbod op landbouwgif en vernatting veenweide

- Verbieden van het gebruik van landbouwgif in en rondom Natura 2000-gebieden en in grondwaterbeschermingsgebieden.
- Verplichten van het gebruik van de best beschikbare techniek voor het overige gebruik van landbouwgif.
- Inzetten op een volledige transitie naar biologische sierteelt en dat betekent dat we zowel regels stellen als de vraag stimuleren.
- Aanwijzen van gebieden via de Omgevingsverordening waar biologische (of gelijkwaardige) landbouw de norm is, zodat bioboeren geen hinder meer ondervinden van drift van bestrijdingsmiddelen.
- Stellen van grondgebondenheid en natuurinclusiviteit als voorwaarde bij vergunningverlening en provinciale opdrachtverlening.
- Inrichten van experimenteergebieden voor veenherstel, met natuurtypen als moeras, botanisch grasland en laagveenbos.
- Kiezen voor vernatting van veenweidegebieden (zoals Laag-Holland) en waar mogelijk via vrijwillige, gebiedsgerichte afspraken met boeren in plaats van eenzijdig opgelegde peilverhoging.
- Afschaffen van het bollenconcentratiegebied als apart 'recht'-gebied en in plaats daarvan aanwijzen van milieuzones op specifieke plekken waar bollenteelt nog is toegestaan.
- Toestaan van bollenteelt binnen die milieuzones uitsluitend als dat biologisch gebeurt of met de meest duurzame en beschikbare technieken, zoals spot spray.

Verduurzaming als voorwaarde voor glastuinbouw

- Alleen een toekomst zien voor glastuinbouw in Noord-Holland als de sector fors verduurzaamt.
- Afwijzen van uitbreiding buiten de aangewezen glastuinbouwgebieden.
- Ondersteunen van innovaties voor gesloten watersystemen, verbetering van waterkwaliteit en eisen dat de sector zelf voldoende waterreserves aanlegt om onafhankelijk te worden van grond- of slootwater.

De provincie neemt de regie via actief grondbeleid

- Geven van voorrang aan stoppende boeren bij de aankoop van gronden voor de grondbank, omdat daaruit vrijkomende grond het meest direct bijdraagt aan de NNN- en waterdoelen.
- Strategisch inzetten van vrijgekomen grond om het Natuur Netwerk Nederland (NNN) te realiseren. Niet elk perceel wordt automatisch onderdeel van het NNN, maar we ruilen gericht met gronden die daar het meest voor nodig zijn. Grond rond Natura 2000-gebieden brengen we bij voorkeur onder in de grondbank.
- Introduceren van de planologische categorie ‘landschapsgrond’ in het omgevingsplan.
- Toetsen van grondtransacties in het landelijk gebied aan hun bijdrage aan natuur, water en bodem. Bij dreigende schade kan de grondbank de transactie overnemen (indeplaatsstelling).
- Inzetten op voorkeursrecht, herverkaveling en onteigening (tegen een eerlijke schadeloosstelling) als vrijwillige instrumenten volgens het trappetje van Remkes (innovatie, extensivering, verplaatsing, stoppen) tekortschieten.
- Afschaffen van subsidies en fiscale regelingen die grondprijzen opdrijven en ons bij het Rijk inzetten voor de hervorming van fiscale vrijstellingen die grondmobiliteit belemmeren.
- Versterken van natuur en landschap bij de aanleg van de Water Aanvoer Aanvulling in het Gooi (WAAG).
- Uiterlijk in 2030 alle grond in provinciaal eigendom beheren op een natuurinclusieve manier (Niveau 2 NIL).
- Pleiten voor EU-vergoedingen aan boeren in minder productieve, kwetsbare gebieden zoals veen, zoals andere EU-lidstaten dat al succesvol hebben gedaan.
- Bestemmen van verpachte grond voor actieve, bedrijfsmatige pachters om grondmobiliteit voor de landbouwtransitie te bevorderen, zoals bedoeld in de pachtwet.
- Ontwikkelen van een provinciale transitiekaart die aangeeft welke gebieden bestemd zijn voor het behoud van landbouw, hoogwaterlandbouw, functieverandering of natuurontwikkeling, met per gebied de benodigde instrumenten en planning.

WATER

Schoon water is een basisbehoefte en bepaalt of onze natuur en landbouw kunnen bestaan. Toch werken drie waterschappen grotendeels los van elkaar, waardoor normen per gebied verschillen en een samenhangend resultaat ontbreekt. Vanaf 2027 moet Nederland bovendien voldoen aan strenge Europese afspraken over waterkwaliteit en die doelen halen we nu niet overal.

PRO accepteert deze vrijblijvendheid niet langer en legt harde ondergrenzen vast waar de waterschappen zich aan moeten houden. Water verdient een centrale plek in alles wat we doen, waarbij we eerst kijken wat het water aankan en pas daarna wat er mogelijk is.

Regie op waterkwaliteit en de waterschappen

- Nemen van de regie door de provincie om de doelen van de Kaderrichtlijn Water te behalen, met heldere kaders voor de waterschappen zoals bredere spuitvrije zones langs watergangen.
- Aanpakken van lozingsvergunningen door alle bestaande vergunningen in kaart te brengen en verouderde exemplaren te actualiseren, gekoppeld aan het beter vasthouden van schoon water en het behouden van permanent grasland.
- Stellen van een norm voor grondgebondenheid en permanent grasland.
- Nemen van regie op water door tijdig beperkende maatregelen te kunnen opleggen bij dreigende droogte, in samenspraak met de waterschappen.
- Werken aan een goede samenwerking tussen alle belanghebbenden, inclusief Provinciale Staten, als een KRW-doel met het huidige instrumentarium aantoonbaar niet op tijd haalbaar is, zodat tijdig bijgestuurd kan worden.

Landbouwgif en waterbescherming

- Instellen van spuitvrije zones rond scholen, dorpen, buurtschappen en natuurgebieden.
- Houden van strak toezicht en sturen op de handhaving van bedrijven en boeren die water boven de norm verontreinigen.

GEZONDE LEEFOMGEVING

Iedereen heeft recht op schone lucht, schoon water, een groene buurt en een veilige leefomgeving. In Noord-Holland ademen mensen nog te vaak vervuilde lucht in, staan vervuilende fabrieken te dicht naast woonhuizen, is open water vaak niet schoon genoeg om in te zwemmen en hebben woonwijken zomers vaak te kampen met hittestress. De klimaatcrisis maakt duidelijk dat gezondheid, natuur en onze leefomgeving onder zware druk staan. Een gezonde leefomgeving ontstaat wanneer we de lucht-, bodem- en waterkwaliteit verbeteren. Dit bereiken we door het gebruik van landbouwgif, PFAS en andere schadelijke stoffen terug te dringen, de mobiliteit te verduurzamen en de uitstoot van de industrie te verminderen. Een gezonde leefomgeving vraagt om duidelijke normen, transparante keuzes en een provincie die verantwoordelijkheid neemt. PRO Noord-Holland kiest voor een provincie die de gezondheid van inwoners boven de winst van vervuilers stelt en die durft te handhaven waar het misgaat.

PRO streeft naar de nieuwste WHO-normen voor schone lucht, een verbod op houtstook in dichtbevolkte gebieden, strenger toezicht en handhaving bij grote vervuilers als Tata Steel. Voor dit laatste is nauwere samenwerking tussen omgevingsdiensten wenselijk, zodat vergunningen sneller kunnen worden geactualiseerd en overtredingen in een eerder stadium kunnen worden aangepakt. We meten emissie beter, inclusief cumulatie en gebruiken daarbij ook data van inwoners en maatschappelijke organisaties. Ook bij mobiliteit is de gezondheid van groot belang. PRO Noord-Holland stelt scherpere geluids- en uitstootnormen. We ondersteunen de aanleg van betere fietsroutes en pleiten voor een lagere maximumsnelheid op provinciale wegen. Voor Schiphol willen we dat het totaal aantal vluchten nadrukkelijk wordt verminderd, evenals het aantal nachtvluchten.

Bij grote ruimtelijke ontwikkelingen is een Milieueffectrapportage (MER) niet voldoende. PRO wil een Gezondheidseffectrapportage (GER) verplicht stellen, zodat gezondheid vanaf het begin wordt meegewogen. Bij nieuwe economische ontwikkelingen kijken we daarom ook altijd naar de impact die het heeft op de leefomgeving. Een gezonde leefomgeving is geen luxe. Het is een basisrecht en PRO legt dat recht vast in de Omgevingsvisie. De gezondheid van mensen komt boven winst.

Recht op schone lucht

- Vastleggen van het recht op een gezonde leefomgeving in ons beleid. Mensen komen boven winst. Dat betekent onder andere dat bij nieuwe economische ontwikkelingen de impact op de leefomgeving altijd onderdeel moet zijn van de afweging.
- Streven naar het behalen van de nieuwste WHO-normen voor luchtkwaliteit.
- Verbieden van houtstook in dichtbevolkte gebieden bij slechte luchtkwaliteit.
- Verminderen van het totaal aantal vluchten op Schiphol nadrukkelijk en geen nachtvluchten.
- Bepleiten van geen korteafstandsvluchten onder 700 km en het maken van de trein of elektrisch vliegen tot een volwaardig alternatief.

Inzet op sterke handhaving en efficiëntere omgevingsdiensten

- Aanmoedigen dat omgevingsdiensten nauwer gaan samenwerken of zelfs fuseren, wanneer dat een hogere kwaliteit oplevert.
- Actualiseren van vergunningen van grote vervuilers (Tata Steel, ICL, AEB, HVC) regelmatig, zodat ze in lijn blijven met de groene ambities. En hard optreden bij eventuele overtredingen van deze vergunningen.
- Houden van meer toezicht op puntlozingen en indirecte lozingen.
- Instellen van financiële zekerheidsstelling en de vervuiler betaalt voor sanering.
- Inzetten van dwangsommen voor extra toezicht en handhaving.

Kritische houding ten aanzien van Tata Steel

- Vinden dat er uitsluitend ruimte is voor een staalbedrijf in de IJmond dat schoon, groen en duurzaam werkt. De gezondheid van inwoners in de IJmond moet daarbij vooropstaan.
- Doorzetten van de ingezette provinciale koers van streng en actief handhaven.
- Zo snel mogelijk sluiten van de Kooks- en gasfabrieken van Tata Steel. Zij zorgen voor te veel ongezonde uitstoot en daarmee te veel gezondheidsschade.
- Volgen met een zeer kritische blik van de ontwikkelingen rondom de (maatzwerk)afspraken die de Rijksoverheid maakt met Tata Steel. PRO vindt het financieel ondersteunen van Tata Steel alleen wenselijk als er daadwerkelijk duurzamer geproduceerd kan worden en de gezondheidsschade voor medewerkers en omwonenden tot het minimum beperkt kan worden. Tegenover financiële steun moet bovendien zeggenschap in het bedrijf staan.
- Afwijzen van het gebruik van staalslakken als bouwstof.
- Nauw betrokken houden van vakbonden en andere sociale partners bij de ontwikkelingen rondom Tata Steel.

Meer meten, weten en handelen

- Meten van de cumulatie van emissies (lucht, water, bodem) en die kennis gebruiken in het vergunningensysteem.
- Gebruiken van e-noses, sensoren en data van inwoners en organisaties nog efficiënter.
- Opeisen van transparante tijdlijnen en informatie inzake vergunningen bij grote vervuilers.

Minder gif én meer gezondheid

- Instellen van het verbod op landbouwgif in grondwaterbeschermingsgebieden en in Natura 2000-gebieden (zie hoofdstuk 3).
- Maken van een eind aan het gebruik van PFAS en andere schadelijke pesticiden.
- Verplichten van de meest actuele best beschikbare technieken bij milieuvergunningen.

Ondersteuning gezonde mobiliteit

- Verlagen van maximumsnelheden op provinciale wegen.
- Investeren in geluidswerende en luchtzuiverende afscheidingen.

GOED WERK EN EEN EERLIJKE ECONOMIE

De economie staat ten dienste van mensen, niet andersom. PRO Noord-Holland is voor een economie die daadwerkelijk een bijdrage levert aan wat mensen nodig hebben, zoals een fijne baan, een goed inkomen en voldoende mogelijkheden om jezelf te ontwikkelen. Maar te vaak staat niet de mens voorop, maar de winst van een enkeling, zoals van beleggers tot grote bedrijven die profiteren, terwijl de rekening bij werkenden terechtkomt. Een groeiende economie is geen doel op zich, maar een middel om mensen een goed leven te geven.

PRO kiest voor een economie die dat uitgangspunt serieus neemt. Niet groei als doel op zich, maar een economie die mensen zekerheid geeft, zoals een baan waar je van rond kunt komen en de ruimte om jezelf te ontwikkelen. Een eerlijke economie betekent echter ook geen uitputting van onze natuurlijke bronnen, geen vervuiling die wordt afgewenteld op volgende generaties en geen dieren of arbeidsomstandigheden die ondergeschikt worden gemaakt aan winst.

Goed werk voor iedereen

- Ontwikkelen van een toekomstvisie over economie en werkgelegenheid in Noord-Holland. Die toekomst is volledig circulair vanuit de principes van de donuteconomie. Onze toekomstvisie wegen we nadrukkelijk mee bij het maken van ruimtelijke keuzes. Bij verlies of verschuiving van werkgelegenheid denken we bovendien actief na over opvang, samen met sociale partners, arbeidsmarktregio's, gemeenten en werkgevers.
- Opzetten van een Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt & Onderwijs die is gericht op beroepsonderwijs, met campusvorming in regio's waar de leefbaarheid onder druk staat. MBO-instellingen betrekken we actief bij investeringen en subsidies (onder andere via de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij).
- Als provincie zelf het goede voorbeeld geven als inclusieve werkgever, met een goede beloning, zoveel mogelijk vaste contracten en gezond en veilig werk. We vragen hetzelfde van werkgevers waaraan de provincie subsidie verleent of waaraan werk wordt uitbesteed.

Recht op goede bestaanszekerheid

- Uitwerken van de monitor Brede Welvaart met zoveel mogelijk lokale en regionale gegevens en deze gegevens gebruiken om ons beleid voor wonen, recreatie, natuur en economie eerlijker te maken.

Ondersteuning circulaire economie

- Houden van regie over de afvalstromen die ontstaan bij provinciale projecten en ervoor zorgen dat deze zoveel mogelijk circulair worden toegepast.
- In beeld brengen van de verschillende circulaire hubs die er al zijn in de provincie voor verschillende afvalstromen en samen met gemeenten beleid maken om blinde vlekken op te lossen.
- Creëren van ruimte op bedrijventerreinen voor de circulaire economie en daarbij ook binnenhavens en laad- en loskades betrekken.

Duurzaam ondernemen

- Meenemen van ESG-criteria standaard in provinciale aanbestedingen. Mensenrechten en milieu tellen even zwaar mee als de scherpste prijs.
- Tegen woningdruk beschermen van bedrijventerreinen die onmisbaar zijn voor de circulaire economie, omdat duurzame ondernemers onmisbaar zijn voor bijna alle provinciale opgaven.
- Letten op de belangen van duurzaam MKB bij subsidiebesluiten, het regionaal programma werklocaties, vergunningverlening en inkoop- en aanbestedingsbeleid, omdat een duurzame economie een sterk MKB nodig heeft.

Ondersteuning arbeidsmigranten en vluchtelingen

- Ondersteunen van gemeenten met subsidies en programma's om vluchtelingen aan het werk te helpen, om bestaanszekerheid en integratie te bevorderen. Hierover maken we goede afspraken met het Rijk.
- Borgen van de bestaanszekerheid van arbeidsmigranten door te zorgen voor menswaardig wonen, toegang tot basisvoorzieningen en geen afhankelijkheid van de werkgever voor die facetten.
- Stellen van provinciale minimumeisen aan huisvesting (minimaal het niveau van de criteria uit het rapport Roemer) en vooraf bij grote nieuwe bedrijven in beeld brengen hoeveel extra werknemers en huisvesting nodig zijn.
- Bepalen van duidelijke termijnen voor tijdelijke huisvesting, zodat arbeidsmigranten niet structureel op bedrijventerreinen of erven buiten de samenleving verblijven.
- Realiseren van uitvalbedden en huisvestingslocaties tegen dakloosheid bij baanverlies, ziekte of problemen. We zetten daarbij in op begeleiding en opvang van dakloze arbeidsmigranten (naar Limburgs voorbeeld).
- Stimuleren van toegankelijke, begrijpelijke informatie en laagdrempelige voorzieningen over wonen, werken, zorg, rechten, registratie en taal samen met gemeenten.
- Serieus nemen van zorgen van omwonenden over veiligheid en leefbaarheid en inzetten op draagvlak, beheerafspraken en duidelijke verantwoordelijkheden van huisvesters en werkgevers.

BEREIKBAARHEID EN OPENBAAR VERVOER

Hoe je je door en vanuit Noord-Holland kunt verplaatsen, bepaalt hoeveel van de wereld binnen jouw bereik is. Een baan verderop in de provincie, een studie in de stad en een oma in een dorp, het kan allemaal, zolang er maar een manier is om er te komen. Voor veel Noord-Hollanders is dat vanzelfsprekend, maar voor vele anderen niet. Dat noemen we vervoersarmoede, het jezelf kunnen verplaatsen mag, ook als alles duurder wordt, geen luxe worden. Het moet een basisrecht blijven.

Wie in een dorp woont waar de bus maar een paar keer per dag rijdt, wie geen rijbewijs heeft of geen auto kan betalen, of wie als scholier kilometers moet fietsen zonder fatsoenlijk fietspad, ontbeert die vrijheid. De provincie loopt intussen vast door een toenemend aantal auto's, meer files en slechtere lucht. Bereikbaarheid gaat ook over veiligheid onderweg. Onveilige kruispunten en onverlichte fietspaden maken mensen kwetsbaar, waarbij sociale veiligheid in het donker voor vrouwen en andere kwetsbare groepen allesbehalve vanzelfsprekend is.

PRO wil dat je je overal kunt verplaatsen, ongeacht waar je woont, en wel op een schone, veilige en betaalbare manier. Dat begint dichtbij, met voorzieningen binnen handbereik. En voor de langere afstanden, met goed openbaar vervoer, veilige (snelle) fietsroutes en toegankelijke wandelpaden, juist ook buiten de stad.

OV als basisrecht

- Centraal zetten van de reiziger bij alle concessieafspraken, door bij aanbestedingen te zorgen dat reizigerstevredenheid en toegankelijkheid zwaarder meewegen dan prijs alleen. Dienstregelingen worden opgesteld op basis van reizigersbehoefte in plaats van rendement en tariefkeuzes worden getoetst aan wat betaalbaar en begrijpelijk is voor de reiziger.
- Tegengaan van vervoersarmoede door basisbereikbaarheid te garanderen. In alle dorpen en steden rijdt er zeven dagen per week tussen 06.00 uur 's morgens en middernacht openbaar vervoer met een frequentie die essentiële voorzieningen, zoals zorg, werk en onderwijs, daadwerkelijk binnen handbereik houdt.
- Waar mogelijk inzetten van lijngebonden OV en waar nodig vraaggestuurd flexvervoer.
- In kaart brengen en systematisch aanpakken van vervoersarmoede.
- Aanmerken van de MetroBus/BRT Haarlem-Schiphol-Amsterdam en de toekomstvaste spoorknoop Haarlem als strategische OV-prioriteiten. We zetten de planstudie voort, versnellen maatregelen tot 2030 en zetten in op het oplossen van concessiegrenzen. Ook zetten we ons bij de NS in voor het behoud én de terugkeer van directe (Intercity) treinverbindingen op de Kennemerlijn en verbetering van overstapmogelijkheden.
- Koppelen van nieuwe woningbouwlocaties expliciet aan OV-knooppunten en regionale werkgebieden.

Betaalbaar OV

- Vaststellen van betaalbare OV-tarieven, met een goedkoop reisproduct voor mensen met een minimuminkomen.
- Zorgen voor volledige tariefintegratie tussen trein, bus/tram/metro (BTM) én boot, zodat een multimodale OV-reis nooit duurder is dan een reis met één vervoermiddel. Dit lost direct het dubbele opstaptarief op bij de overstap van bus naar trein. Daarnaast worden treinabonnementen ook geldig voor BTM, tegen dezelfde prijs en voorwaarden. De provincie zet zich hiervoor in bij zowel het Rijk als de NS.
- Pleiten voor gratis OV voor jongeren en mensen met lage inkomens.

Uitstootvrij en hoogwaardig OV

- Bedingen dat de nieuwe busconcessie (2028) volledig uitstootvrij is.
- Stellen van bindende eisen aan frequentie, betrouwbaarheid en sociale veiligheid.
- Realiseren van snelle en hoogwaardige openbaar vervoersverbindingen in Haarlem-IJmond en Amstelland-Meerlanden zonder gedwongen overstap.
- Onderzoeken van de mogelijkheden voor eigen OV-uitvoering waar marktwerking tekortschiet.

Meer mensen op de fiets en in de bus

- Versnellen van de aanleg van doorfietsroutes als alternatief voor korte en middellange autoritten en ondersteunen van gemeenten om, in samenspraak met scholen en ouders, veilige schoolfietsroutes voor kinderen te realiseren.
- Aanleggen van vrijliggende fietspaden en veilige oversteken bij 80 km/u-wegen, met extra aandacht voor parallelwegen waar landbouw- en fietsverkeer elkaar kruisen.
- Beter handhaven van snelheidslimieten in landelijk gebied, in samenwerking met het Openbaar Ministerie en de politie.
- Stellen van concrete doelen voor de verschuiving van autogebruik naar lopen, fietsen en OV en onderzoeken van congestieheffing als instrument om wegverkeer rond de grote steden beter te spreiden over de dag naar Zweeds voorbeeld, waar dit al jaren effectief wordt toegepast.
- Faciliteren van de uitrol van laadinfrastructuur voor het elektrische wagenpark.
- Investeren in ontbrekende schakels in het fietsnetwerk, met veilige tunnels, bruggen en ongelijkvloerse kruisingen op knelpunten.
- Versterken van het landelijke netwerk om meer kinderen op de fiets te krijgen en gezinnen te ondersteunen die dit niet kunnen betalen (in samenwerking met Stichting Leergeld, gemeenten en lokale fietsaanbieders).

De eerste paal een haltepaal

- Verplichten van OV-ontsluiting vóór oplevering van nieuwe woningen.
- Vaststellen van bereikbaarheidsnormen voor cruciale voorzieningen, die worden verankerd in de Omgevingsverordening.
- Inzetten van buurtbussen en maatwerk in landelijke gebieden.

OV-hubs als ruggengraat

- Ontwikkelen van stations en regionale haltes tot volwaardige hubs.
- Invoeren van het regionaal park-en-rijksbeleid samen met Vervoerregio Amsterdam en Flevoland.
- Versnellen van de realisatie van HOV Almere - ’t Gooi - Utrecht Science Park.
- Inzetten op betere verbindingen met de buurprovincies Flevoland en Friesland, met speciale aandacht voor de missende schakel Enkhuizen-Lelystad voor de bus en een snellere bootverbinding tussen Enkhuizen en Stavoren.
- Realiseren van meer toeristische buslijnen naar de kust, ook buiten het hoogseizoen, als onderdeel van een autoluwer Texel en een autoluwe kuststrook. Dit zorgt voor minder autoverkeer door en langs Natura 2000-gebieden en creëert meer ruimte voor natuur op de vaak laagbezette parkeerplaatsen die daardoor overbodig worden.

Meer treinen en betere verbindingen

- Inzetten op de realisatie van meer trein- en busverbindingen, waaronder ontbrekende schakels tussen regio’s (onder andere Den Oever-Hoorn) en meer nacht-OV.
- Onderzoeken van de haalbaarheid en meerwaarde van een dubbelspoor naar Den Helder.
- Inzetten bij de NS en het Rijk voor het behoud en herstel van IC-verbindingen in de regio Alkmaar-Haarlem-Amsterdam en voor het behoud van de Intercityverbinding Almere-Hilversum-Amersfoort.
- Aandringen bij ProRail en de NS om noodzakelijke stationsuitbreidingen te realiseren, passend bij de groei van reizigers.
- Blijven inzetten op het doortrekken van de Noord-Zuidlijn naar Hoofddorp.

Meer goede en snelle fietspaden

- Realiseren van hoogwaardige, veilige, verlichte doorfietsroutes tussen kernen.
- Maken van slimme, dimbare verlichting tegen lichtvervuiling tot de norm.
- Ondersteunen van veerponten als onderdeel van fietsroutes.
- Uitbreiden van fietsparkeervoorzieningen bij OV-knooppunten.

Veiligheid boven alles, ons doel blijft nul verkeersdoden

- Onderzoeken van een mogelijk betere verbinding A7-A9 voor Den Helder.
- Stellen van veiligheid boven snelheid bij aanleg en onderhoud infrastructuur en kunstwerken.

Toegankelijk OV

- Versnellen van de aanpak voor toegankelijkheid van haltes volgens het VN-verdrag Handicap.
- Uitbreiden van de dekking van het bushaltenetwerk in Noord-Holland-Noord, waarbij we de prioriteit leggen bij onderbediende dorpskernen.
- Coördineren van dynamische halte-informatie op provinciaal niveau.

Goed onderhoud en veilige infrastructuur

- Inrichten van wegen op een veilige manier, met aandacht voor knelpunten zoals de N9.
- Structureel investeren in wegen, bruggen, sluizen en vaarwegen en gericht aanpakken van achterstallig onderhoud. Daarbij prioriteit geven aan de grootste knelpunten, met een aparte aanpak voor schrijnende verkeerssituaties in dunbevolkte gebieden.

LEVENDIGE CULTUUR, SPORT EN RECREATIE

Kunst, cultuur, sport en recreatie geven betekenis aan het leven, verminderen eenzaamheid, vergroten de betrokkenheid bij de samenleving en helpen mensen zich te ontplooien. Ze brengen mensen samen, maken hen gezonder en vergroten het zelfvertrouwen. Van kunst en cultuur tot de sportvelden en het groen in onze openbare ruimte. Tijdens deze activiteiten krijgt talent voor het eerst de ruimte om zich te laten zien, ontmoeten we elkaar en ontstaat er een sterke, verbonden samenleving.

Toch staan al deze ambities onder druk. Noord-Holland investeert momenteel het minst van alle provincies in cultuur, sport en recreatie, terwijl de behoefte aan ontmoeting, verbeelding, ontspanning, beweging en ruimte voor makers alleen maar groter wordt. PRO kiest voor een provincie die daar niet langer op bezuinigt, maar er juist in investeert en het voor iedereen toegankelijk maakt. Dit geldt van de stad tot de plattelandswijken en ongeacht inkomen, achtergrond of fysieke mogelijkheden.

CULTUUR

Kunst en cultuur zijn geen luxe, maar een basisvoorziening. Makers stellen vragen en bieden nieuwe vergezichten en talent krijgt hier de ruimte om te groeien. PRO zet in op een sterke, goed gefinancierde sector waarin makers, bibliotheken en erfgoed de steun krijgen die ze verdienen.

Toegankelijke en goed gefinancierde cultuur

- Verhogen van het provinciale cultuurbudget, zodat het vergelijkbaar wordt met dat van andere provincies.
- Verdelen van cultuursubsidies op een gerichte manier over de regio.
- Stellen van eisen aan eerlijke betaling, duurzaamheid en toegankelijkheid voor mensen met een beperking bij culturele subsidies.

Makers, cultuureducatie en media

- Investeren in betaalbare ateliers en broedplaatsen voor makers.
- Continueren van de subsidie voor cultuureducatie en deze versterken vanaf de basisschool.
- Structureel subsidiëren van lokale en regionale media voor onafhankelijke journalistiek.

Ondersteuning van bibliotheken

- Garanderen dat voor elke Noord-Hollander een goede bibliotheek bereikbaar en toegankelijk is.
- Verhogen van de bijdrage aan bibliotheken jaarlijks met minimaal de indexatie.

Erfgoed en monumenten

- Samen optrekken met gemeenten en deskundigen bij het beheer van cultureel erfgoed en monumenten.
- Investeren in erfgoedherstel dat bijdraagt aan vitale dorpen en steden, zoals bij de ‘Stelling van Den Helder’.
- Zorgen dat ‘Huis van Hilde’ voldoende middelen houdt voor haar museale en depot-taken.
- Toegankelijk maken van delen van de Noord-Hollandse archeologische collectie voor bezoekers.

Digitale onafhankelijkheid en AI

- Inzetten voor een eerlijke vergoeding aan kunstenaars, auteurs en makers wier werk wordt gebruikt om AI-modellen te trainen.
- Inzetten op digitale onafhankelijkheid van big tech. De provincie gaat voorop lopen in het gebruik van Europese alternatieven, bijvoorbeeld ook als launching customer.

SPORT

Sport brengt mensen samen, maakt hen gezonder en vergroot het zelfvertrouwen. Iedereen moet kunnen bewegen en sporten, van de zaterdagochtend langs de lijn tot een wandeling in het park. Sport draagt bij aan verbondenheid en maakt de provincie economisch aantrekkelijker via evenementen en accommodaties. PRO staat voor een sportieve provincie met ambitie en kiest voor investeren in plaats van bezuinigen.

Toegankelijke en voor iedereen betaalbare sport

- Betaalbaar en bereikbaar houden van sport voor alle inwoners, ongeacht inkomen, leeftijd, achtergrond, gender of fysieke mogelijkheden.
- Ondersteunen van gemeenten en verenigingen bij de realisatie van een veilig sportklimaat.
- Verbinden via het Kenniscentrum Sport van verenigingen en gemeenten met elkaar om op die wijze kennis en ervaringen te kunnen delen.

Hoger budget voor sport

- Verdubbelen van het provinciale sportbudget in de komende jaren.
- Benutten van koppelkansen tussen sport en gezondheid, citymarketing en sociaal welzijn.

Stimulering bewegen in de openbare ruimte

- Investeren in veilige fiets- en wandelroutes, groene recreatiegebieden en sportvoorzieningen in de openbare ruimte.
- Verbinden van sport, natuur en ruimtelijke ordening in de ruimtelijke planning van de provincie.
- Reserveren bij nieuwbouwprojecten van standaard ruimte voor bewegen in de openbare ruimte.

Toegankelijke sport voor mensen met een beperking

- Stimuleren van de uitbreiding van G-sportactiviteiten in de provincie.

Ondersteuning verduurzaming van sportvoorzieningen

- Laten profiteren van sportverenigingen van het klimaatfonds voor maatschappelijke voorzieningen om te investeren in verduurzaming (zie hoofdstuk 2).

RECREATIE EN GROEN

Groen en open ruimte zijn onmisbaar voor de mentale en fysieke ontspanning van onze inwoners. Recreatie brengt mensen naar buiten en verbindt ons met de natuur, maar vraagt wel om een goede balans tussen beleving en bescherming. PRO kiest voor een provincie die de regie pakt over onze recreatiegebieden en zwemwateren, zodat iedereen betaalbaar en toegankelijk kan genieten van het Noord-Hollands landschap.

Regie op recreatie en toegankelijkheid

- Pakken van de regie over de recreatieschappen, zodat groen voor elke Noord-Hollander bereikbaar en toegankelijk is. Daarbij hard maken voor rolstoeltoegankelijke voorzieningen en begaanbare wandelroutes voor iedereen.
- Werken aan een visie op de recreatiegebieden, zodat groen voor elke Noord-Hollander bereikbaar en toegankelijk wordt.
- Zorgen voor praktische toegankelijkheidsvoorzieningen bij recreatie en festivals, zoals rolstoeltoegankelijke toiletten en begaanbare wandelroutes.
- Realiseren dat er tenminste 100 schone en veilige zwemlocaties bijkomen.

Natuurinclusieve recreatie en evenementen

- Beschermen van kwetsbare natuur door de recreatiedruk te spreiden en te investeren in het onderhoud van recreatiegebieden en het verbeteren van fiets- en wandelverbindingen.
- Toelaten van evenementen in deze gebieden alleen onder strikte voorwaarden, zoals de aantoonbare bescherming van flora en fauna, een maximum aan bezoekers en geluid. Tevens na afloop een volledig herstel van het gebied.
- Bieden van ruimte aan festivals als proeftuin voor duurzame en sociale innovatie.
- Realiseren van een autoluw Texel en een autoluwe kuststrook als onderdeel van het recreatiebeleid. Dit zorgt voor minder autoverkeer door en langs Natura 2000-gebieden en creëert meer ruimte voor natuur op de vaak laagbezette parkeerplaatsen die daardoor overbodig worden.

RUIMTE VRAAGT OM KEUZES

Ruimte in Nederland is schaars en dat is nergens zo voelbaar als in Noord-Holland. De woningbouwopgave in de Metropoolregio Amsterdam, de bescherming van kwetsbare duingebieden, de agrarische transitie in de Kop en de ruimteclaim van Defensie. Het speelt zich allemaal af binnen dezelfde grenzen. Niet alles kan overal en dat betekent dat we scherpe keuzes moeten maken.

PRO kiest voor de Noord-Hollander. In plaats van een energieslurpend datacenter, kiezen wij voor een aansluiting op het elektriciteitsnet voor betaalbare woningen. In plaats van een distributiedoos, kiezen wij ruimte voor de boer die wil verduurzamen. In plaats van vervuilende industrie, kiezen wij voor natuur die zich kan herstellen. Ruimte in Noord-Holland is er voor de mensen die er wonen en werken, niet voor de partij met de diepste zakken. Natuur en water zijn daarbij leidend. We beschermen onze ecologische waarden, sturen onvoorwaardelijk op water en bodem, geven gezondheid de prioriteit boven vervuilende grootverbruikers en zetten vol in op inbreiding en hergebruik van bestaande terreinen in plaats van het opofferen van ons open landschap.

Natuur is en blijft beschermd

- Handhaven van nationale en internationale natuurwetgeving en werken aan de verbetering van de biodiversiteit en het voorkomen van verslechtering.
- Versnellen van de daling van ammoniak- en stikstofuitstoot in de zones rondom kwetsbare Natura 2000-duingebieden, volgens dezelfde aanpak als de ‘groene krachtrand’ en aansluitend bij het landelijke stikstofpakket. De ondergrens gaat uiterlijk eind 2027 omhoog en gedwongen krimp van boerenbedrijven nabij natuurgebieden is niet uitgesloten om de vergunningverlening algeheel te versoepelen.

Water en bodem

- Investeren in brede, natuurlijke oevers, extra waterberging in de polders en het versterken van de duinen, zodat onze provincie optimaal beschermd blijft tegen extreme hoosbuien, droogte en de stijgende zeespiegel.
- Laten leiden van alle ontwikkelingen door het principe ‘water- en bodemsturend’. De kosten van onvermijdelijke gevolgen zijn voor de initiatiefnemer, niet voor de samenleving.
- Bouwen niet in diepe polders of buitendijks, tenzij het echt niet anders kan. In dat geval bouwen we strikt klimaatadaptief. We betrekken waterschappen hier vroegtijdig bij en werken intensief samen.
- Zien dat gemeenten bij hun tienjaarlijkse herziening van bestemmingsplannen ‘water- en bodemsturend’ meenemen. Dat betekent geen woningbouwlocaties meer op plaatsen die onveilig zijn.
- Rekening houden in het waterbeleid met de effecten van fluctuerende waterstanden en het grondwaterpeil op funderingen van woningen, om waar mogelijk funderingsschade te beperken.
- Hanteren van 'water- en bodemsturend' ook als harde eis bij ruimtelijke keuzes. Er komen geen vervuilende industrie of hyperscale datacentra op plekken die essentieel zijn voor zoetwaterreserves of waterberging.
- Stellen van strenge normen voor industriële koeling met drinkwater waarin geen risico’s ontstaan voor mens en natuur.
- Pleiten voor prijsdifferentiatie voor drinkwatergebruik waarbij industriële grootverbruikers een hogere prijs betalen dan huishoudens en kleinere bedrijven.
- Stellen dat het onttrekken van grondwater vergunningsplichtig dient te zijn.
- Stoppen met het laaghouden van het waterpeil voor intensieve landbouw en veehouderij in kwetsbare veenweidegebieden zoals Waterland en de Zaanstreek om inklinking en CO_2-uitstoot te stoppen. We sturen op strategische keuzes en ondersteunen agrariërs actief bij de overstap naar natuurvriendelijke natte landbouw.
- Compenseren van boeren wanneer huidig gebruik moet worden aangepast door veranderingen in het waterpeil.
- Doorbreken van de vicieuze cirkel waardoor boeren, die willen omschakelen naar biologische of kleinschalige landbouw, vastzitten aan oude, knellende vergunningen (zoals de pasmeldersproblematiek in Hollands Kroon) en daardoor gedwongen worden om te blijven groeien in plaats van te verkleinen.

Gezond wonen en werken, balanceren op een koord tussen stikstof en netcapaciteit

- Leidend laten zijn van gezondheid van de Noord-Hollander bij veranderingen in het landgebruik. We leggen de zware industrie strikte geluids- en uitstooteisen op via de omgevingsverordening.
- Reserveren van schaarse stikstofruimte en netcapaciteit voor betaalbare woningen en de bijbehorende maatschappelijke voorzieningen.
- Regie voeren op de digitale infrastructuur om versnippering van datacentra te voorkomen. Samen met andere provincies zoeken we naar één centrale locatie voor restcapaciteit. Dit gebeurt uiteraard volledig volgens het water- en bodemsturend principe, ver weg van al onze zoetwaterreserves en waterberging.
- Verplichten van datacentra om jaarlijks openbaar te maken hoeveel water en energie ze verbruiken en hoeveel afval ze produceren.
- Aan banden leggen van het energie- en waterverbruik van datacenters en onderzoeken hoe we beter kunnen sturen op het uitsluitend toestaan van datacenters die noodzakelijk zijn voor de Europese strategische autonomie.

Leegstand voorkomen en hergebruiken van verouderde bedrijfsterreinen

- Investeren in de revitalisatie van oude bedrijventerreinen. Zo creëren we verduurzaming en ruimte voor nieuwe bedrijvigheid.
- Transformeren van oude of verloederde bedrijventerreinen waar geen andere bestemming meer voor is naar gemengde woon-werkwijken, in plaats van het open landschap op te offeren.

TRANSPARANT BESTUUR EN DEMOCRATIE

Democratie werkt alleen als mensen erop kunnen vertrouwen. Dat je volksvertegenwoordigers er voor jou zijn, ook als je het met elkaar oneens bent. Dat je veilig bent, in jouw buurt en online. Dat je kansen krijgt, ongeacht waar je vandaan komt of hoeveel je verdient. En dat wie vlucht voor oorlog of onderdrukking, hier een menswaardig bestaan kan vinden. Te vaak wordt dat vertrouwen beschaamd. Techgiganten bepalen hoe onze data worden gebruikt, zonder dat daar democratische controle op bestaat. De kloof tussen arm en rijk is in Noord-Holland dieper dan in andere provincies in Nederland. En mensen die vluchten, worden te vaak weggezet als probleem in plaats van dat ze gezien worden als mensen met recht op bescherming.

PRO kiest voor een overheid die dat vertrouwen verdient en toegankelijk en aanspreekbaar is. Digitale veiligheid is stevig verankerd in bestuur en toezicht. Zo maken we ons hard voor gelijke kansen en beschermen we kwetsbare inwoners.

Betrouwbare overheid

- Versterken van de rol van Provinciale Staten als volksvertegenwoordiging en keren van de trend dat steeds meer besluiten bij Gedeputeerde Staten komen te liggen. Dit doen we door de werkwijze van Provinciale Staten te vernieuwen zodat de volksvertegenwoordiging beter in staat gesteld wordt om kaders te stellen en budgetverantwoordelijkheid te nemen.
- Ruimte bieden aan gemeenten om zelf te besluiten over herindelingen en toezicht houden op transparante en democratische besluitvorming.
- Versterken van de provinciale ondersteuning voor gemeenten in kwetsbare regio's (zoals de Kop van Noord-Holland en Den Helder) om de sociale zekerheid te garanderen.
- Treden daadkrachtig en corrigerend op als gemeenten achterblijven bij de realisatie van wettelijke opgaven, bijvoorbeeld de klimaatdoelen of het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland. Als provincie hanteren we daarbij een meedenkende houding.
- Kijken naar de bestuurlijke taakverdeling en de meest logische schaal wanneer regionale samenwerking de provincie omspant. We zijn terughoudend met het aangaan van regionale samenwerkingsverbanden omdat democratische verantwoording daarbij vaak ingewikkeld blijkt.
- Maken beter inzichtelijk wat besproken en besloten wordt in regionale samenwerkingen, met meer verantwoording aan Provinciale Staten.
- Eisen dat het lobbyregister voor de Commissaris van de Koning, gedeputeerden, Statenleden en de ambtelijke directie openbaar en beter vindbaar is.
- Verkennen van vernieuwende mogelijkheden ter versterking van de democratie, zoals burgerberaden, zodat iedereen kan participeren in het vormgeven van beleid.
- Geven van een gratis abonnement op een regionale krant aan elk buurthuis, gemeenschapshuis en elke bibliotheek of sociale functie in Noord-Holland en laten onderzoeken of een Mediafonds hiervoor kansrijk is.
- Zetten de samenwerking met ProDemos voort om scholieren en moeilijk bereikbare groepen Noord-Hollanders nauwer te betrekken bij de democratische rechtsstaat.

Ondersteuning door de digitale provincie

- Ontwikkelen van een provinciale visie en strategie op digitalisering om proactief op nieuwe technologieën en ontwikkelingen in te spelen.
- Stellen ons ten doel de eerste provincie te zijn die onafhankelijk is van big tech. Om dit te realiseren, werken we intensief samen met decentrale overheden en het Rijk. We brengen daarvoor eigen data, software, digitale diensten en digitale infrastructuur in kaart en stellen vast waar problematische afhankelijkheden bestaan.
- Kiezen bij inkoop voor veilige ICT van Nederlandse en Europese bedrijven, houden data in Europa, geven de voorkeur aan open source technologie en laten systemen regelmatig onafhankelijk testen op veiligheid en privacy.
- Inzetten van kunstmatige intelligentie uitsluitend als middel na afweging van doel, voordelen, risico's, datakwaliteit en alternatieve opties. Systemen met grote impact moeten in een algoritmeregister komen en generatieve AI zal nooit worden gebruikt voor beslissingen over burgers, subsidies, vergunningen of handhaving. We investeren in verdere ontwikkeling van de eigen provinciale AI-agent met behoud van strikte privacyregels en oog voor de ecologische impact.
- Maken ons hard voor een gedeputeerde die een vaste portefeuille Rechtvaardige Digitalisering heeft en digitale zaken krijgen een herkenbare plek in de commissiestructuur van Provinciale Staten.
- Zetten ons in voor een externe ethische commissie (met InterProvinciaal Overleg) die gevraagd en ongevraagd adviseert over de inzet van data, AI, algoritmes en digitale infrastructuur.
- Maken alle provinciale websites, apps en online formulieren volledig digitaal toegankelijk, in samenwerking met mensen die nu digitaal buitengesloten worden en steunen initiatieven voor gratis apparaten en betaalbaar internet.
- Zetten digitale democratie in om meer mensen te betrekken bij bestuur en besluitvorming, zonder dat het andere manieren om betrokken te zijn vervangt. Digitaal inspreken en digitale participatie zijn mogelijk tijdens of naast fysieke bijeenkomsten.

Diversiteit en inclusie

- Uiten ons expliciet tegen uitsluiting, intolerantie en antidemocratische krachten.
- Treden strenger op tegen discriminatie, racisme, moslimhaat en antisemitisme. We doen daarom de discriminatietoets (ontwikkeld door de voormalige staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme) bij de provincie.
- Nemen meer maatregelen tegen straatintimidatie, seksueel geweld en huiselijk geweld.
- Staan altijd pal achter de diverse samenleving en blijven een regenboogprovincie. Er is geen ruimte voor LHBTIQA+-haat en -fobie in onze provincie en we gaan hier strenger tegen optreden.
- Zetten ons in voor gelijke kansen en zeggenschap, waarbij extra aandacht wordt gegeven aan groepen die structureel minder gehoord of gezien worden. We investeren in mogelijkheden om kwetsbare groepen van zich te laten horen en bij de ontwikkeling van provinciaal beleid te betrekken.
- Bevorderen toegankelijke informatie en dienstverlening, ook voor mensen met verschillende taal- en culturele achtergronden of een beperking.
- Bestrijden van onbewuste voorkeur voor personeel dat op zichzelf lijkt en streven naar een meer divers personeelsbestand.
- Maken alle provinciale locaties toegankelijk voor iedereen. Dit betekent aanpassingen voor mensen met een fysieke beperking en het realiseren van prikkelarme ruimtes.
- Zetten de vertaling van vergaderingen in gebarentaal voort en breiden dit waar mogelijk uit, waarbij de mogelijkheid tot volledige deelname van doven en slechthorenden aan de provinciale politiek het uiteindelijke doel is.
- Betrekken van jongeren en kinderen actief bij besluitvorming.
- Stimuleren dat mensen met verschillende achtergronden vertegenwoordigd zijn in bestuur en publieke organisaties.
- Realiseren van genderneutrale toiletten die voor iedereen toegankelijk en bruikbaar zijn, met individuele, volledig afsluitbare cabines voorzien van een eigen toilet en eventueel wastafel.
- Aanbieden van menstruatieproducten in alle toiletten van het provinciehuis.
- Behouden van de jaarlijkse provinciale Willem Arondéus-lezing als symbool voor vrijheid, tolerantie en openlijk opstaan tegen uitsluiting.
- Uitroepen van Keti Koti tot vrije feestdag binnen de provincie.

Eerlijke opvang voor mensen die vluchten

- Opvangen van mensen die vluchten voor vervolging of oorlog op een fatsoenlijke en humane manier, zonder ze continu te verplaatsen.
- Staan voor eerlijke, kleinschalige spreiding van opvang over alle gemeenten. Dit is beter voor de integratie en het maatschappelijk draagvlak.
- Zorgen voor eerlijke spreiding van opvang in de provincie en voorkomen daarmee zwaardere belasting van wijken met bestaande maatschappelijke problemen.
- Staan pal voor bestuurders die de Spreidingswet uitvoeren en moedigen gemeenten aan om samen te werken aan het realiseren van asiellocaties.

INVESTEREN IN DE PROVINCIE

Publiek geld is van ons allemaal en daarom gaan we daar als PRO Noord-Holland uiterst zorgvuldig mee om. Dit betekent dat wij staan voor solide, transparante en verantwoorde financiële besluiten en dat we de hand niet omdraaien voor de nodige investeringen. Geen verschraling van onze voorzieningen of ondoordachte bezuinigingen, maar investeren in de kracht van de samenleving en onvoorwaardelijk kiezen voor brede welvaart.

Noord-Holland staat voor grote transities op het gebied van wonen, natuur, mobiliteit en leefomgeving. Om die ambities waar te maken, is een gezonde en eerlijke financiële basis onmisbaar. We durven keuzes te maken die de provincie op de lange termijn groener, eerlijker en sterker maken.

Financiële keuzes voor een sterke provincie

- Verhogen van de opcenten in Noord-Holland, die al jaren de laagste van Nederland zijn terwijl het provinciale wegennet zeer uitgebreid is en intensief gebruikt wordt, naar het provinciaal gemiddelde of hoger, om zo een eerlijke bijdrage te leveren aan een groene, schone en rechtvaardige provincie. Daarnaast pleiten wij voor een jaarlijkse indexatie van de opcenten, net zoals bij andere belastingen gebeurt.
- Bepleiten van aanvullende, groene en eerlijkere vormen van belasting samen met andere provincies, zoals milieuheffingen of heffingen op grondwateronttrekking, waarbij rekening wordt gehouden met verschillen tussen regio’s.
- Opstellen van een krachtige gezamenlijke lobby met de andere provincies voor voldoende middelen in het Provinciefonds, zodat er altijd genoeg geld beschikbaar is voor een leefbare provincie.
- Verwerven van zoveel mogelijk Rijks- en EU-subsidies ten behoeve van een krachtige investeringsimpuls in onze provincie.
- Bezuinigingen pas inboeken als het Rijk de besluitvorming over de financiële situatie aangaande provincies volledig rond heeft.
- Ramen op een nuchtere en realistische manier en volledige transparantie betrachten over de financiële situatie van de provincie.
- Vasthouden aan een sluitende meerjarenbegroting en een weerstandsvermogen dat te allen tijde voldoende is om de financiële risico’s adequaat te dekken.